Nr. 37 OLAM KATAN. שנה שלישית.



תנאי החתימה.

באוסטריה־אונגריה: לשנה: 10.50 קראָנען, לחצי שנה: 5.25 קראָנען, לרבע שנה: 2.70 קראָנען.

ברוסיה: לשנה: 4 רו״כ, לחצי שנה: 2 רו״כ, לרבע שנה: 1 רו״כ.

בשאר ארצות: באשכנז לשנה: 9 מארק, באנגליה לשנה: 8 שילינג, בשאר ארצות לשנה: 11 פרנק, בארץ ישראל לשנה: 10 פרנק.

החותמים לשנה שלמה יקבלו בסוף השנה תשורה יפה חנם.

דמי החתימה יוכלו לשלם גם לשעורין: 2 רובל בעת החתימה, ושני הרובל הנותרים בראשית הרבע השני (ובשאר ארצות בכסף המדינה לפי הקורס).

מחיר כל נומר 10 קאפ׳, 25 העללער.

בעד חלוף האדריסה 20 קאפ.

מחיר מודעות: בעד כל שורה קטנה פטיט 38 ה׳, 15 ק׳.

עם „הפדגוג" או עם „הנעורים":

באוסטריה־אונגריה: לשנה: 15.50 קראָנען, לחצי שנה: 7.75 קראָנען, לרבע שנה 3.90 קראָנען.

ברוסיה: לשנה: 6 רו״כ, לחצי שנה: 3 רו״כ, לרבע שנה 1.50.

בשאר ארצות: באשכנז לשנה: 13 מארק, באנגליה לשנה: 12 שיללינג, בשאר ארצות לשנה: 17 פרנק, בארץ ישראל לשנה: 16 פרנק

עם „הפדגוג" ו„הנעורים":

באוסטריה־אונגריה: לשנה: 21 קראָנען, לחצי שנה: 10.50 קראָנען, לרבע שנה: 5.25 קראָנען.

ברוסיה: לשנה: 8 רובל, לחצי שנה: 4 רובל, לרבע שנה: 2 רובל.

בשאר ארצות: באשכנז לשנה: 18 מארק, באנגליה לשנה: 16 שיללינג, ביתר הארצות לשנה: 22 פרנק, בארץ ישראל לשנה: 20 פרנק. וכן לחצי ולרבע שנה בערך.

קְרָקוֹי, יום ב׳, כ״ג סיון תרס״ד. **גליון לז.** Krakau, 6 Juni (24 Mai) 1904.

מַגִּיד הָעֲתִידוֹת.

(אַגָּדָה עַרְבִית).

אִישׁ עַרְבִי הָיָה בְּקוֹנְסְטַנְטִינָפּוֹל, עִיר הַבִּירָה לְמַמְלֶכֶת הַתֻּרְקִים וּשְׁמוֹ אַבּוּ מוּסָה. וְהָאִישׁ עָנִי מְאֹד וְלוֹ אִשָּׁה יָפָה וּשְׁמָהּ פַּטִּימָה. וַיְהִי הַיּוֹם וַתֵּלֶךְ פַּטִּימָה בַּשּׁוּק וַתִּפְגֹּשׁ אֶת אֵשֶׁת מַגִּיד הָעֲתִידוֹת אֲשֶׁר לַשֻּׁלְטָן. (בַּיָּמִים הָהֵם הָיָה לְכָל מֶלֶךְ קוֹסֵם, אֲשֶׁר הִתְפָּאֵר כִּי יוֹדֵעַ הוּא כֹּל אֲשֶׁר יִהְיֶה וְאֵין דָּבָר נִכְחָד מִמֶּנּוּ). וַתֵּרֶא פַּטִּימָה כִּי כָל הָאֲנָשִׁים יְכַבְּדוּהָ וַתְּקַנֵּא בָהּ מְאֹד. וּבְשׁוּבָהּ הַבַּיְתָה לֹא יָכְלָה לְהִתְאַפֵּק מִבֶּכִי וְלֹא אָכְלָה מְאוּמָה. וַיֹּאמֶר לָהּ אִישָׁהּ: פַּטִּימָה! לָמָּה תִבְכִּי וְלָמָּה לֹא תֹאכֵלִי? וַתֹּאמֶר לוֹ: וְאֵיךְ לֹא אֶבְכֶּה בִּרְאוֹתִי כִּי כָל הָאֲנָשִׁים יְכַבְּדוּ אֶת מַהֲלַת הַמְכֹעָרָה, אֵשֶׁת מַגִּיד הָעֲתִידוֹת, יָקוּמוּ מִפָּנֶיהָ, יִשְׁאֲלוּ לִשְׁלוֹמָהּ, יִשְׁתַּחֲווּ לִקְרָאתָהּ בְּכָל יִרְאַת הַכָּבוֹד, וְאֵלַי לֹא יָשִׂים אִישׁ אֶת לִבּוֹ. וּמַדּוּעַ? הֵן צִפָּרְנִי הָאַחַת שָׁוָה יוֹתֵר מִכָּל פְּנֵי מַהֲלַת.

—וְעַתָּה שְׁמַע־נָא, אִישִׁי הַיָּקָר!—הוֹסִיפָה פַּטִּימָה לְדַבֵּר—הַטֵּה אֹזֶן לְדִבְרַי אַךְ הַפָּעַם, הֱיֵה נָא גַּם אַתָּה לְמַגִּיד־עֲתִידוֹת, וּכְדַבְּרָהּ בָּכְתָה הַרְבֵּה בֶּכִי.

אַבּוּ מוּסָה הִשְׁתּוֹמֵם מְאֹד לְדִבְרֵי פַּטִּימָה אִשְׁתּוֹ, וַיֹּאמֶר לָהּ: הֵרָגְעִי־נָא, רַעְיָתִי הַיְקָרָה; מִנְעִי עֵינַיִךְ מִבֶּכִי וּבָאֲרִי לִי אֶת דְּבָרַיִךְ, כִּי לֹא אֲבִינֵם: אֵיךְ אוּכַל לִהְיוֹת לְמַגִּיד־עֲתִידוֹת, אִם לֹא אֵדַע גַּם אֶת אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּעוֹד רֶגַע? וַתַּעַן לוֹ פַּטִּימָה: הַאֻמְנָם תַּאֲמִין, כִּי מַגִּיד־הָעֲתִידוֹת אֲשֶׁר לַמֶּלֶךְ, גְּלוּי עֵינַיִם הוּא לָדַעַת כֹּל אֲשֶׁר יִהְיֶה? הַאִם לֹא בְמִרְמָה הוּא עוֹשֶׂה אֶת כָּל

מַעֲשָׂיו? אַךְ מְעַט חָכְמָה, מְעַט עָרְמָה, וְהִנְּךָ מַגִּיד־עֲתִידוֹת. וְחָכְמָה, הֵן יֵשׁ לְךָ דַּי, וְעָרְמָה עוֹד יוֹתֵר מִדַּי, הַרְבֵּה יוֹתֵר מִלִּמְגִּיד־הַמֶּלֶךְ.

אַךְ אַבּוּ מוּסָה לֹא שָׁמַע בְּקוֹל אִשְׁתּוֹ. עָבְרוּ יָמִים אֲחָדִים, וּפַטִּימָה לֹא חָדְלָה לִבְכּוֹת, וּלְדַבֵּר עַל לֵב בַּעְלָהּ לֵאמֹר: הֲלֹא יָדוֹעַ תֵּדַע, כִּי מֵעוֹלָם לֹא הִתְאוֹנַנְתִּי עַל פַּרְנָסָתִי הַדַּלָּה, עַל מַאֲכָלִי פַּת חֲרֵבָה וְעַל בֶּגֶד עִדִּים[1] אֲשֶׁר תַּלְבִּישֵׁנִי. שִׂמְלָתִי הָאַחַת אֲשֶׁר נִשְׁאֲרָה לִי מִיּוֹם חֲתֻנָּתִי, אוֹתָהּ אֶלְבַּשׁ גַּם בַּחוֹל, גַּם בֶּחָג, וּמֵעוֹלָם לֹא רַבְתִּי אִתְּךָ בִּגְלַל דְּבָרִים כָּאֵלֶּה, אוּלָם עַל זֹאת לֹא אוּכַל לְהִתְאַפֵּק: לִרְאוֹת אֶת מַהֲלַת הַמְּבֹעָרָה כִּי תֵלֵךְ בְּגָאוֹן, וַאֲנִי..... וְלֹא יָכְלָה לְכַלּוֹת דְּבָרֶיהָ, כִּי זֶרֶם דְּמָעוֹת פָּרַץ מֵעֵינֶיהָ, וַתִּתֵּן קוֹלָהּ בִּבְכִי.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

עָבְרוּ יְרָחִים אֲחָדִים וּבְאַחַת מֵחוּצוֹת הָעִיר בַּגְדַּד אֲשֶׁר עַל נְהַר הַחִדֶּקֶל, יָשַׁב אִישׁ עַל הָאָרֶץ — כְּמִנְהַג יוֹשְׁבֵי הַמָּקוֹם — וּלְפָנָיו אֲבָנִים קְטַנּוֹת מְסֻמָּנוֹת[2] מִכָּל עֶבְרֵיהֶן וְגַל קָטָן שֶׁל חוֹל כָּתֹם, וּבְיָדוֹ סֵפֶר יָשָׁן כָּתוּב עַל קְלָף, בָּלוּי מֵרֹב יָמִים. וְקוֹרֵא בְּקוֹל: מִי הָאִישׁ הֶחָפֵץ לָדַעַת אֶת אֲשֶׁר יִקְרֵהוּ, יָבֹא אֵלַי! בִּמְחִיר עֶשְׂרִים פְּרוּטָה אוֹדִיעֵהוּ הַכֹּל! אֲנָשִׁים אֲחָדִים נִגָּשִׁים אֵלָיו, נוֹתְנִים לוֹ אֶת עֶשְׂרִים הַפְּרוּטָה, וְהוּא מְפַזֵּר אֶת גַּל הַחוֹל, זוֹרֵק אֶת הָאֲבָנִים, וְרוֹטֵן[3] בִּשְׂפָתָיו מִלִּים לֹא־מוּבָנוֹת, פּוֹתֵחַ אֶת הַסֵּפֶר וְקוֹרֵא בוֹ — וְאוֹמֵר עֲתִידוֹת..... הוּא, הוּא אַבּוּ מוּסָה מִיָּדֵעֵנוּ.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּשְׁלַח הַשֻּׁלְטָן, מֶלֶךְ הַטּוּרְקִים, אֶת אֶחָד מְשָׁרְתָיו לְהָבִיא לוֹ אֶת מִסֵּי הַשָּׁנָה מִכָּל מְחוֹז בַּגְדַּד, וַיָּבֹא הַשַּׂר אֶל הַפֶּחָה[4] וַיִּקַּח מִמֶּנּוּ אֶת הַכֶּסֶף, וַיַּעֲמִיסֵהוּ עַל עֶשְׂרִים פֶּרֶד, וַיֵּצֵא מִן הָעִיר לָשׁוּב קוֹנְסְטַנְטִינָפּוֹלָה, וְעֶשְׂרִים אַנְשֵׁי צָבָא הוֹלְכִים אַחֲרָיו אִישׁ אִישׁ עִם פִּרְדּוֹ. הוּא עוֹד לֹא הִרְחִיק מִשַּׁעַר הָעִיר וְהַפְּרָדִים הִשְׁתּוֹבְבוּ, וַיָּנָס פֶּרֶד אֶחָד, וַיִּרְדְּפוּ אַחֲרָיו אַנְשֵׁי צָבָא אֲחָדִים לְתָפְשׂוֹ, וְהִנֵּה עוֹד פֶּרֶד, וְהִנֵּה שְׁלִישִׁי וּרְבִיעִי.... וְהַשּׁוֹמְרִים רָצוּ אַחֲרֵיהֶם, וַיִּשָּׁאֵר הַשַּׂר לְבַדּוֹ. עָבְרָה שָׁעָה וְעוֹד שָׁעָה וְהַפְּרָדִים אֵינָם, וַיָּחֶל לִבְכּוֹת מֵרֹב צַעַר, כִּי אָמַר אֵיךְ אָשׁוּב אֶל הַמֶּלֶךְ בְּלִי הַכֶּסֶף, הֵן לֹא יַאֲמִין לִדְבָרַי, וְכָרוֹת יִכְרֹת אֶת רֹאשִׁי מֵעָלָי. וַיֵּלֶךְ הָלוֹךְ וְחָשׁוֹב מַחֲשָׁבוֹת לְהָבִיא עֵצָה; אַךְ כָּל תְּשׁוּעָה רְחוֹקָה מִמֶּנּוּ. כֵּן הָלַךְ הָלוֹךְ וְקָרוֹב אֶל הָעִיר, פִּתְאֹם שָׁמְעוּ אָזְנָיו קוֹל קוֹרֵא: „מִי הֶחָפֵץ לָדַעַת אֶת אֲשֶׁר יִקְרֵהוּ, יָבֹא אֵלַי! בִּמְחִיר עֶשְׂרִים פְּרוּטָה אוֹדִיעֵהוּ הַכֹּל". וַיֹּאמֶר הַשַּׂר בְּלִבּוֹ: אֲנַסֶּה לִשְׁאֹל אֶת הָאִישׁ הַזֶּה וְאֶשְׁמַע דָּבָר מַה יַּעֲנֵנִי. וַיִּגַּשׁ אֵלָיו וַיְסַפֵּר לוֹ אֶת כָּל אֲשֶׁר קָרָהוּ. וְהָאִישׁ עָשָׂה אֶת לְהָטָיו[5] כְּמִשְׁפָּטוֹ וַיִּתֵּן לוֹ קָמֵעַ לִתְלוֹתוֹ עַל צַוָּארוֹ, וַיַּבְטִיחֵהוּ כִּי יִמְצָא אֶת אֲבֵדָתוֹ.

[1] בֶּגֶד בָּלֶה וְקָרוּעַ.
[2] יֵשׁ עֲלֵיהֶן סִמָּנִים, אוֹתוֹת.
[3] מְדַבֵּר וְלֹא יִשְׁמְעוּ מַה הוּא מְדַבֵּר.
[4] שַׂר הָעִיר.
[5] כְּשָׁפָיו.

וְלֹא הֶאֱמִין הַשַּׂר לְדִבְרֵי הַקּוֹסֵם, וַיֵּלֶךְ קוֹדֵר וְנוֹאָשׁ עַד צֵאתוֹ מִן הָעִיר. וַיַּרְא וְהִנֵּה גֶּשֶׁר נָטוּי עַל פְּנֵי נַחַל עָמֹק, וְהַנַּחַל אֵינֶנּוּ נָהָר, כִּי בַּנַּחַל יִזָּרְמוּ מַיִם רַק בִּימֵי הַגֶּשֶׁם וּבַקַּיִץ יִיבָשׁ; וַיְהִי כִּי מָרָה נַפְשׁוֹ עָלָיו וַיֹּאמֶר לְהִתְנַפֵּל מִן הַגֶּשֶׁר לִשְׁבֹּר אֶת מַפְרַקְתּוֹ וְלָמוּת. וְהִנֵּה קוֹל פֶּרֶד עוֹלֶה בְּאָזְנָיו, וַיֵּרֶד מִתַּחַת לַגֶּשֶׁר וְהִנֵּה כָּל הַפְּרָדִים עוֹמְדִים שָׁם, אַף אֶחָד לֹא נֶעְדָּר[6]. וַיַּעַל עַל הַגֶּשֶׁר וַיְחַכֶּה עַד אֲשֶׁר שָׁבוּ כָּל אַנְשֵׁי הַצָּבָא, וַיַּחֲזִיקוּ בְּרַסְנֵי הַפְּרָדִים וַיֵּלְכוּ הָלְאָה לְדַרְכָּם, וַיָּבֹאוּ בְשָׁלוֹם קוֹנְסְטַנְטִינָפֹּלָה. וַיְסַפֵּר הַשַּׂר לַשֻּׁלְטָן כֹּל אֲשֶׁר קָרָהוּ, וְאֵת אֲשֶׁר קָסַם לוֹ אַבּוּ מוּסָה הַקּוֹסֵם, כִּי יִמָּצֵא הַכֶּסֶף. וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הַמֶּלֶךְ עַל דְּבַר חָכְמַת אַבּוּ מוּסָה הַקּוֹסֵם וַיְבִיאֵהוּ אֶל הֵיכָלוֹ וַיְהִי לוֹ לְמַגִּיד־עֲתִידוֹת. וְאַנְשֵׁי עִיר הַבִּירָה סִפְּרוּ אִישׁ לְרֵעֵהוּ עַל אוֹדוֹת הַקּוֹסֵם הֶחָדָשׁ, אֲשֶׁר הוּבָא אֶל הֵיכַל הַמֶּלֶךְ, כִּי אֵין כָּמוֹהוּ.

וַיְהִי הַיּוֹם וְחֶבֶר גַּנָּבִים גָּנְבוּ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ, אֶת כָּל עֲדָיֶיהָ וַיִּוָּדַע הַדָּבָר לַמֶּלֶךְ, וַיִּקְרָא לְיִצְחָק וַיֹּאמֶר לוֹ: עָלֶיךָ לְגַלּוֹת אֶת הַגַּנָּבִים וּלְהָשִׁיב לִי עֲדָיֵי בֵּיתִי. וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ אַבּוּ מוּסָה אֶת דִּבְרֵי הַשֻּׁלְטָן, וַיִּפֹּל לִבּוֹ, וַיֹּאמֶר: הֲתַחַת אֱלֹהַּ אָנִי, כִּי אֵדַע נִסְתָּרוֹת כָּאֵלֶּה? אֲבָל הוּא אִמֵּץ אֶת לְבָבוֹ וַיֹּאמֶר: אֲדֹנִי הַשֻּׁלְטָן! דָּבָר כָּבֵד מְאֹד שַׂמְתָּ עָלַי, אֲבָל, אֵין דָּבָר בָּעוֹלָם אֲשֶׁר יַעֲמֹד נֶגֶד הַחָכְמָה, וּבְעֶזְרָתָהּ אֲקַוֶּה לִמְצֹא אֶת עִקְבוֹת הַגַּנָּבִים. בְּעוֹד שְׁלשִׁים יוֹם שׁוֹב אָשׁוּב אֵלֶיךָ וּתְשׁוּבָה בְּפִי. וְעַתָּה צַוֵּה נָא וְקָטְפוּ לִי שְׁלשִׁים תַּפּוּחִים מִשְּׁלשִׁים עֵצִים, תַּפּוּחַ מֵעֵץ, כִּי דְרוּשִׁים הֵמָּה לִי לִקְסָמַי. וַיָּשָׁב אַבּוּ מוּסָה הַבַּיְתָה דּוֹאֵג וְחָרֵד מְאֹד, וַיְסַפֵּר אֶת הַדָּבָר לְאִשְׁתּוֹ וַיֹּאמֶר לָהּ: רְאִי, פַּטִּימָה, אֶת אֲשֶׁר עָשִׂית לִי: אַתְּ דִּבַּרְתְּ עַל לִבִּי, כִּי אֶהְיֶה לְמַגִּיד־עֲתִידוֹת, וְעַתָּה אִם לֹא אֶמְצָא אֶת הַגַּנָּבִים בְּעוֹד שְׁלשִׁים יוֹם יָסִירוּ אֶת רֹאשִׁי מֵעָלָי. וַיֵּבְךְּ וַיָּצָם כָּל הַיּוֹם וַיִּתְפַּלֵּל אֶל אֱלֹהַּ כִּי יַצִּילֵהוּ מִן הַצָּרָה הַזֹּאת. בָּעֶרֶב עָרְכָה לוֹ אִשְׁתּוֹ אֶת הַשֻּׁלְחָן, וַיֹּאכַל וַיֹּאמֶר לָהּ: הַגִּישִׁי אֵלַי אֶת סַל הַתַּפּוּחִים אֲשֶׁר הֵבֵאתִי מִגַּן הַמֶּלֶךְ, וְאָכַלְתִּי יוֹם יוֹם תַּפּוּחַ אֶחָד, וּבָזֶה אֶסְפֹּר אֶת מִסְפַּר הַיָּמִים הַקְּצוּבִים לְחַיָּי; וְהָיָה כִּכְלוֹת הַתַּפּוּחִים מִן הַסַּל וְיָדַעְתִּי כִּי כָלוּ יָמָי. וַתַּגֵּשׁ לוֹ אִשְׁתּוֹ סַל הַתַּפּוּחִים, וַיֹּאכַל אֶחָד מֵהֶם, וַיֹּאמַר: הִנֵּה אֶחָד חָלַף, וְעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה נִשְׁאָרוּ.

וְכָל יוֹשְׁבֵי עִיר הַבִּירָה דִּבְּרוּ עַל דְּבַר הַגְּנֵבָה, וְאִישׁ אִישׁ סִפֵּר, לְרֵעֵהוּ כִּי הִבְטִיחַ הַקּוֹסֵם אֶת הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר בְּעוֹד שְׁלשִׁים יוֹם אוֹדִיעֲךָ אֶת שְׁמוֹת הַגַּנָּבִים. וַיֹּאמֶר אַחַד הָאֲנָשִׁים: אוֹי וַאֲבוֹי לַגַּנָּבִים, שָׁכַח שָׁכְחוּ כִּי יֵשׁ לַמֶּלֶךְ מַגִּיד־עֲתִידוֹת חָדָשׁ, אֲשֶׁר אֵין דָּבָר נֶעְלָם מִמֶּנּוּ. וְאַחַד הַגַּנָּבִים שָׁמַע גַּם הוּא אֶת דִּבְרֵי הָאִישׁ, וַיֶּחֱרַד מְאֹד, וַיָּבֹא הַבַּיְתָה וַיֶּאֱסֹף אֶת רֵעָיו, שְׁלשִׁים בְּמִסְפָּר, וַיִּוָּעֲצוּ לִשְׁלֹחַ אֶחָד מֵהֶם לְהַשְׁקִיף בְּחַלּוֹן בֵּית אַבּוּ מוּסָה לִרְאוֹת אֶת מַעֲשָׂיו וְאֶת קְסָמָיו. וַיְהִי בָּעֶרֶב וַיֵּלֶךְ הַגַּנָּב וַיִּשְׁמַע בֶּאֱמֹר יִצְחָק: אֶחָד חָלַף וְעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה נִשְׁאָרוּ. וַיַּחֲשֹׁב כִּי אַבּוּ מוּסָה אוֹמֵר: גַּנָּב אֶחָד הָלַךְ אֵלַי וְעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה חֲבֵרָיו נִשְׁאֲרוּ בַּבַּיִת. וַיִּפְחַד מְאֹד וַיָּרָץ הַבַּיְתָה וַיֹּאמֶר לְרֵעָיו: אָבַדְנוּ, אָבָדְנוּ! הִנֵּה נִגְלָה

[6] חָסֵר.

לקוסם מספרנו, וגם ידוע ידע כי שלחנו אליו אחד מאתנו, וזה ההלו לעשות, ועתה לא יבצר [1]) ממנו לדעת גם את מקומנו ושמותנו. ויאמרו הנשארים: אולי לא שמעת היטב את דברי הקוסם; מחר בלילה נשלח שני אנשים מאתנו, וידענו אל נכון את מעשהו. ויעשו כן.

ואבו מוסה צם גם ביום השני, ויבך ויתפלל אל אלהיו ובערב אחרי כלותו לאכל, הגישה לו פטימה אשתו את סל התפוחים ויאכל אחד מהם ויאמר: שנים חלפו ועשרים ושמונה נשארו. ושני הגנבים, אשר עמדו אז מאחורי דלת ביתו של אבו מוסה להתבונן על מעשיו, שמעו זאת וימס לבבם, וישובו לרעיהם ויספרו להם את אשר שמעה אזנם, ויאמרו: אין טוב לנו כי אם לבחר מאתנו שלשה אמיצי לב וילכו להודות לפניו על אשמתנו ולהתחנן על נפשנו. ויעשו כן בלילה השלישי. ויהי כשמעם באמר אבו מוסה: שלשה חלפו ועשרים ושבעה נשארו, ויצא לבם ויחרדו ויבאו הביתה ויפלו לפניו ארצה, ויבכו בכי גדול. ויבן אבו מוסה כי הגנבים לפניו, ויאמר להם: הרעותם אשר עשיתם, הרעותם מאד; איך לא ידעתם כי הכל גלוי לפני, איך לא הבינותם כי גם אם השמים תעלו אורידכם משם. ואם תהום תרדו גם משם אעלכם גם עלה. הסכלתם עשה. ועתה הלא תדעו, כי בני מות אתם, אך אם אמור אמר למלך כי נחמתם על מעשיכם, וברצונכם הטוב באתם אלי להתודות על עונכם, אולי יקל מעליכם את השפטים הקשים אשר נכונו לכם. ולמען אשר לא אשקר למלך, פתחו פיכם וספרתם לי כל דבר ודבר כאשר אנחנו יודעים. ויספרו לו בפרוטרוט [2]). איך באו אז אל גן המלך, ואחרי כן שמעו קול צעדי השומרים, ויחשבו, כי ראו אותם והולכים לתפשם, וייראו מאד פן תמצא בידם הגנבה, וימהרו ויטמינו עמק את כל העדיים, באדמת הגן, אצל הסכה מימין. ואבו מוסה הבטיח אותם כי ימליץ [3]) עליהם לפני המלך, וילכו לדרכם.

ויהי ממחרת ויבא אבו מוסה לפני השלטן, ויאמר כי היום ימצא את הגנבה, ויצו לעבדו כי יביא לו את סל התפוחים, ויקח תפוח וישליכהו צפונה, ויקח תפוח שני וישליכהו מזרחה, כן השליך כל עשרים ושבעת התפוחים, כל תפוח לעבר אחר, ואת התפוח העשרים ושבעה השליך אל המקום אשר הגנבים אמרו לו, ויאמר: חפרו בזה ומצאתם. כרגע נגשו אנשים אחדים

[1]) לא ימנע.

[2]) כל דבר ודבר.

[3]) ידבר טובות.

ומעדרים [4]) בידיהם ויחפרו. והשלטן ושריו עומדים ומצפים לראות את נפלאות יצחק. עברו רגעים אחדים, והמטמון נגלה. ויתפלא השלטן לחכמת אבו מוסה, ויכבדהו לעיני כל השרים. ויגדל את משכרתו, ושם אבו מוסה יצא לתהלה בכל הארץ.

ואבו מוסה אמר בלבו: הלא סוף סוף יבא יום וערמתי תגלה, ואמות כמות נבל ופושע; ועתה אלך ואכה את המלך על ראשו; אמנם הרוג יהרגוני. אבל כל איש יאמר: הנה אבו מוסה הקוסם המסכן הרבה כל כך לעסק בקסמיו, עד אשר השתגע; ואמות מות איש נקי, ושמי ישאר לתהלה בארץ.

ויהי היום והמלך הלך לבית-המרחץ, ויגש אבו מוסה אליו ויכהו על לחיו. וינס החוצה, וימהר השלטן לרוץ אחריו לתפשו, ויהי אך יצא יצא ממפתן המרחץ ויפל הבית. וירא המלך את הפלא הזה ויפל על צואר אבו מוסה ויחבקהו וינשקהו. ויאמר לו: אודך מקרב לבי על אשר הצלתני ממות; אולם אשאלך דבר, האם לא יכלת להצילני בדרך אחרת מבלי להבזות אותי לעיני כל עבדי? מדוע לא אמרת לי, כי הבית נוטה לנפל, ויצאתי? ויען אבו מוסה ויאמר: אבל, אדני המלך! אלה העלים ממני ולא הגיד לי הדבר הזה עד הרגע האחרון, ולו באתי לדבר אליך, כי עתה החלות לחשב, להתבונן על קירות הבית אם הם חזקים, ובין כך נפל הבית עליך; לכן עשיתי דבר אשר לא יעשה. ועתה -הוסיף יצחק לדבר — אדני המלך, ידע תדע, כי אלה נתן בי רוח הנבואה, אך למע הצילך ממות, ועתה אחרי אשר מלאתי תעודתי, סרה ממני הרוח, והנני כאחד האדם. ועתה שאלה אחת אשאל מאתך, המלך! שלחני נא ואשובה אל עירי ואל מולדתי; שם אבלה את שארית ימי ושם אקבר בקברות אבותי.

ויעש המלך את בקשתו, וישלחהו לדמשק עירו; ומכתב נתן בידו לפחת העיר, כי יכבדהו וישמרהו למען לא תאנה לו כל רעה. וישלח לו מדי חדש בחדשו כסף למחיתו כיד המלך. ומדי שנה בשנה בהגיע היום אשר בו נפל המרחץ, יעשה אבו מוסה משתה ושמחה, לכל שיכי דמשק וספר יספר להם את כל מקרי ימי חייו, וכל אשר עבר עליו. וככלותו לספר כל אשר קרהו, יאמר: אשרי האיש אשר לא נטל עליו לעסק במרמה וכחש; והאיש אשר למורת רוחו נשטף פעם בזרם המים הזידונים האלה, יתאמץ בכל שארית כחו לצאת מהם לחפש, ואלה אמת יעזרנו.

ירושלם — מעבד על ידי יצחק הורביץ.

[4]) ברזל לחפר בו באדמה.





מִשְׁלֵי לָפוֹנְטֵין.

הַמָּשָׁל הָעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה.

הָאַרְיֵה וְהָעַכְבָּר.

עֲשֵׂה נָא חֶסֶד, בְּנִי, וּגְמֹל
אַךְ טוֹב לַכֹּל.
וְדַע, כִּי גַם הַדַּל מִמְּךָ, הַקָּטֹן
יוּכַל הוֹעִיל לְךָ לֹא מְעַט,
וּלְהַצִּילְךָ מִכַּף רָעָה;
כִּי אֵין בְּרִיָּה שֶׁאֵין גַּם לָהּ שָׁעָה.

אֲרִי אַדִּיר הַיַּעַר כְּחֹם הַיּוֹם
שָׁכַב לָנוּם בֵּין לְבָאוֹתָיו,
וּפִיו פָּעוּר, רֹאשׁוֹ נִשְׁעָן עַל כַּפּוֹתָיו.
רָאָה הַיַּעַר – עָמַד דֹּם,
סָבִיב שָׁקְטוּ כָּל הַיְצוּרִים –
הַמֶּלֶךְ נָם.
גַּם הַנְּסִיכִים־גּוּרִים,
בָּנִים
עַזֵּי פָּנִים,
שֶׁלֹּא יָדְעוּ מְנוּחָה בְּשָׁכְבָם וּבְקוּמָם,
שָׁכְבוּ דוּמָם:
אַבָּא־הַמֶּלֶךְ נָם.
וְהִנֵּה יָצָא מֵחוֹר עָפָר
(שֶׁשָּׁמָּה בַּיִת לוֹ חָפָר)
עַכְבַּר־שָׂדֶה חָרוּץ, מָהִיר
אַךְ זֶה הַפַּעַם לֹא הָיָה זָהִיר,
וְאַךְ יָצָא – נִלְכַּד כַּפַּח,
כִּי נֶאֱחַז בְּרַגְלָיו בִּסְבַךְ
רַעֲמַת אֲרִי שׁוֹכֵב וָנָם; –
פִּתְאֹם נֵעוֹר אַרְיֵה וָקָם,

וּבַחֲרִי אַף
תָּפַשׂ הַשֶּׁרֶץ חִישׁ בְּכַף;
(הָהּ, מַה גָּדוֹל הַפַּחַד, מָה עָצוּם הַכְּאֵב!)
וַאֲרִי מַבִּיט אֵלָיו בְּבוּז וָזַעַם –
וְעוֹד מְעַט...
אֲבָל הַפַּעַם
הֶרְאָה הַמֶּלֶךְ גֹּדֶל לֵב,
כִּי יָרֵב
(לֹא אַךְ טֶרֶף)
גַּם לִכְלֹחַ,
וּכְרֶגַע קָרָא דְרוֹר
לַשֶּׁרֶץ בֶּן־הַחוֹר,
וַיָּנָס זֶה וַיִּמָּלֵט בְּכָל כֹּחַ.
וְלֹא שָׁוְא עָשָׂה אָז חֶסֶד הָאֲרִי
לַיְצוּר הַקָּטֹן הַזֶּה; כִּי מִי
מִלֵּל לַמֶּלֶךְ כָּל הַחַי כֻּלּוֹ,
שֶׁקְּטֹן עֲבָדָיו זֶה יָשִׁיב לוֹ כִּגְמוּלוֹ?
אוּלָם אֲשֶׁר לֹא יַאֲמִין אִישׁ
נִהְיָתָה חִישׁ.
כִּי בְּצֵאת הָאֲרִי הַיַּעְרָה בְּרֹאשׁ אַשְׁמֹרֶת,
נֶאֶחֱזוּ רַגְלָיו בִּסְבַךְ חַבְלֵי מִכְמֹרֶת;
לַשָּׁוְא נָהַם, שָׁאַג בְּקוֹל כַּסַּעַר,
עֲדֵי חָרַד הַיַּעַר
וְכָל הַחַי חָבְאוּ שָׁם נִבְהָלִים,
לַשָּׁוְא שָׁם הִתְפַּתֵּל בְּנֶפֶשׁ כֹּה נוֹאֶשֶׁת,
כִּי חָזְקוּ מֶנּוּ הַחֲבָלִים.
שָׁמַע עַכְבָּר, אִמֵּץ לְבָבוֹ

וַיָּבֹא,
וּכְמוֹ שִׁנָּיו קִצְּצוּ חַבְלֵי הָרֶשֶׁת,
כָּכָה קָרָא דְרוֹר

הַשֶּׁרֶץ בֶּן הַחוֹר
לִכְבוֹד הַמֶּלֶךְ –
וַיֵּלֶךְ.

ש. ל. גָּרְדוֹן.





מגדולי ישראל.

רבי שמואל הנגיד ורבי יוסף בנו.

(המשך).

ושונאים ומקנאים לא חסרו לרבי שמואל, כאשר לא יחסרו לכל המאשרים בארץ, ואף כי ליהודי בגלות, שהצלחה עמדה לו לעלות למרום האשר והכבוד. ומשנאיו ומקנאיו אלה הביעו לו את שנאתם בגלוי; אך הוזיר העברי ידע להכניעם, לא בכח הממשלה שבידו לענשם כפי רשעתם, כי אם בארך אפו, באהבתו את השלום ובהרבותו להיטיב לרעים ולטובים, לאוהבים ולאויבים יחד.

בקרבת היכל המלך היתה חנות ערבי קנאי אחד, אשר שנא את היהודים תכלית שנאה, ומאד מאד חרה לו על אשר הפקד איש יהודי לשבת על כסא הוזיר הגדול. והיה בעבר רבי שמואל על פני חנותו לבא אל היכל המלך, יצא הערבי הזה לנגדו בחרפות וגדופים וקללות נמרצות. אך הוזיר לא שם לב אליו ואל קללותיו, ותחת ליסר את החצוף הזה, כאשר היה לאל ידו, ולהעיר עליו בזאת חמת יתר המחמדים הקנאים, בחר בשתיקה ובסליחה. ראה הערבי, כי לא יובא במשפט על מעשהו ויוסף לחרף ולגדף ולקלל את הוזיר היהודי. ופעם אחת בעבר המלך עם הוזיר יחד על פני חנותו, בלכתם לטיל בעיר, החל להתנפל עליו ולקללהו לעיני המלך. הוזיר לא ענהו דבר, כדרכו, וילך לו הלאה במנוחה; אך המלך התקצף מאד על החצפה הזאת, ויצו לכרת את לשון הערבי החצוף מפיו. אבל הוזיר החכם עשה אחרת: הוא ידע היטב, כי מקור השנאה של החנוני הערבי הזה הוא הקנאה בעשרו הרב של החנוני היהודי הקודם, ויגע להפך את החנוני הזה מאויב לאוהב נאמן ואת קללתו — לברכה.

לא ארכו הימים וילך המלך שנית לטיל עם אהובו הוזיר הגדול, ויעברו לפני אותה החנות הקטנה, והנה הערבי יוצא והוא מקדם את פני הוזיר בכבוד גדול ופיו מלא ברכה ותהלה. המלך השתומם מאד ולא האמין למשמע אזניו.

— מדוע זה לא נעשה בו המשפט אשר צויתי? — שאל המלך את הוזיר.

— כאשר דבר אדני המלך כן נעשה — ענהו אבן נגדילה — לשונו הרעה נכרתה מפיו, וטובה ממנה נתנה לו תחתיה.

אחרי כל אלה לא יפלא עוד, כי הצליח הוזיר העברי להתגבר בחכמתו הרבה ובנפשו הגדולה על כל אויביו הפרטיים ואויבי ארצו, ולהחזיק את השלום והשלוה במדינת גרנדה במשך שתים עשרה שנה, ושונאיו לא העזו עוד לפצות פה נגדו. המלך החכם, אשר ידע את ערכו הרב, כבדהו ויאהבהו מאד. ידו הנדיבה היתה פתוחה תמיד לכל חכמי גרנדה, סופריה ומשורריה, ומשוררים רבים שרו שירים לכבודו וירוממוהו על כל תהלה.

ולא רק שר גדול ומושל כביר על עם הארץ ועל קהלות היהודים היה רבי שמואל בגרנדה, כי גם רב גדול וראש מורי התורה היה, כאחד הרבנים הגדולים, לכל יהודי ספרד. כי במות רבי חנוך, ראש הישיבה בקורדובה, נתמנה רבי שמואל לשבת על כסא המורה המנוח, בהיותו גדול בתורה מכל תלמידי בית מדרשו, וילמד לבני עמו את הליכות התלמוד. מארצות רחוקות וקרובות שלחו אליו שאלות בדיני התורה, ועטו המהיר שכתב פקדות והקים בעניני הממשלה לרבבות בני ארצו המחמדים בכתבם ולשונם — אותו העט כתב גם תשובות נכבדות לרבבות בני עמו בדיני התורה ככתבם וכלשונם. הוא בא בחליפות מכתבים עם חכמי בני ישראל אשר בבבל, אשר במצרים ואשר ביתר ערי אפריקה, וביחוד עם הגאון האחרון שבבבל רב הי גאון.

השר המרומם והמורה הגדול הזה כתב „מבוא" לספר התלמוד, שבו הודיע השתלשלות התורה שבעל פה, סדר דורות התנאים בעלי המשנה, האמוראים בעלי

הַגְּמָרָא, רַבָּנָן סְבוֹרָאֵי, אֲשֶׁר הִשְׁלִימוּ וְחָתְמוּ אֶת סֵפֶר הַתַּלְמוּד, כְּמוֹ שֶׁהוּא עַתָּה לְפָנֵינוּ, וְהַגְּאוֹנִים שֶׁבְּבָבֶל, רָאשֵׁי מְבָאֲרֵי הַתַּלְמוּד, עַד רַבִּי משֶׁה וְרַבִּי חֲנוֹךְ מוֹרֵהוּ. מִלְּבַד זאת הוּא מְבָאֵר אֶת הָעִנְיָנִים הָרָאשִׁיִּים וּמְשֻׁנִּים וּמִבְטָאִים שׁוֹנִים שֶׁבַּתַּלְמוּד. חֵלֶק מִן הַ„מָּבוֹא" הַזֶּה נִדְפַּס בְּכָל סִפְרֵי הַשַּׁסִּ"ם (שׁ"ם — שִׁשָּׁה סְדָרִים) בְּסוֹף מַסֶּכֶת בְּרָכוֹת, הִיא הַמַּסֶּכֶת הָרִאשׁוֹנָה שֶׁל הַתַּלְמוּד. מִלְּבַד הַמָּבוֹא חִבֵּר רַבִּי שְׁמוּאֵל גַּם פֵּרוּשׁ חָשׁוּב עַל כָּל הַתַּלְמוּד וַיִּקָּרֵא לוֹ בְּשֵׁם „הֲלָכוֹת גְּדוֹלוֹת". בַּפֵּרוּשׁ הַזֶּה בֵּאֵר אֶת כָּל הָעִנְיָנִים הַקָּשִׁים וְהוֹרָה הֲלָכָה לְמַעֲשֶׂה לְמוֹרֵי הוֹרָאָה בְּיִשְׂרָאֵל.

הוּא הָיָה גַּם מֵלִיץ וּמְשׁוֹרֵר וּמְדַקְדֵּק גָּדוֹל בַּשָּׂפָה הָעִבְרִית; הוּא חִבֵּר שִׁירֵי תְהִלָּה וּתְפִלָּה בְּתַבְנִית סֵפֶר הַ„תְּהִלִּים" וַיִּקְרָא לְאֹסֶף הַשִּׁירִים הָאֵלֶּה בְּשֵׁם „בֶּן־תְּהִלִּים". גַּם הָיָה מְמַשֵּׁל מְשָׁלִים קְצָרִים, מְלֵאִים חָכְמָה וּמוּסָר וַיִּקְרָא לָהֶם בְּשֵׁם „בֶּן מִשְׁלֵי"; גַּם חִבֵּר סֵפֶר בְּתַבְנִית מְגִלַּת קֹהֶלֶת וַיִּקְרָא לוֹ „בֶּן קֹהֶלֶת".

כֵּן הָיָה הַוִּיזִיר הַגָּדוֹל בִּגְרַנָדָה אֲבִי חַכְמֵי הַתּוֹרָה וְאַחַד הַמְּלִיצִים הַמְפֹאָרִים בְּדוֹרוֹ; וּגְדוֹלֵי הַחֲכָמִים וְרָאשֵׁי הַמְשׁוֹרְרִים הָעִבְרִים אֲשֶׁר הָיוּ בְּדוֹרוֹ, שָׁרוּ תְהִלָּתוֹ בְּשִׁירֵיהֶם הַיָּפִים. גַּם הַמְשׁוֹרֵר הַגָּדוֹל רַבִּי שְׁלֹמֹה אִבְּן גְּבִירוֹל שָׁר בְּשִׁירִים לִכְבוֹדוֹ וַיְפָאֲרֵהוּ וַיְנַשְּׂאֵהוּ מְאֹד; וּבַיּוֹם אֲשֶׁר נִפְרַד רַבִּי שְׁמוּאֵל מִמֶּנּוּ שָׁר עָלָיו רַבִּי שְׁלֹמֹה:

עֲזָבַנִי מְשׁוֹמֵם כֶּאֱלִישָׁע,
וְלֻקַּח מֵעַל רָאשֵׁי כְּתִשְׁבִּי;
וְהָיָה לִי בְּרוּחוֹ פִּי שְׁנַיִם,
וְהִנֵּה פִּי שְׁנַיִם לִי בְּעָצְבִּי.

וְהַמְשׁוֹרֵר הַגָּדוֹל רַבִּי יוֹסֵף בֶּן חִסְדָּאִי שָׁר עָלָיו:

שְׂפָתָיו יִשְׁמְרוּ דַעַת
וּמִפִּיו תְּבֻקַּשׁ דָּת אֵל הַתְּמִימָה,
וּמַהֲלָלָיו כְּיָרֵחַ בְּהִלּוֹ,
וּמַעֲלָלָיו כְּמוֹ פֶלֶג בְּצָמָא;
וְתָר חָכְמָה עֲדֵי עָמַד בְּסוֹדָהּ,
וְהֵבִינָהּ עֲדֵי יָדַע מְקוֹמָהּ.
וְכָל מֶלֶךְ לְאוֹר פָּנָיו יְהַלֵּךְ,
וְכָל פָּנִים תְּכַסֵּמוֹ כְלִמָּה,
וְכָל שָׂרִים לְפָנָיו כַּשְּׁוָרִים,
וְכָל יוֹעֵץ — כְּרָחֵל נֶאֱלָמָה.
לְךָ חָכְמָה, לְךָ רוּחַ יְתֵרָה
לְךָ חָכְמָה, בִּינָה וְעָרְמָה.

וְלֹא בִסְפָרַד לְבַד הָיָה גָּדוֹל שֵׁם רַבֵּנוּ שְׁמוּאֵל, כִּי גַּם בְּכָל הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר הַיְּהוּדִים נְפוֹצִים שָׁם; כִּי כְּשֶׁמֶשׁ צְדָקָה הִשְׁפִּיעַ עֲלֵיהֶם שֶׁפַע טוּבוֹ. הוּא פִּזַּר הַרְבֵּה כֶּסֶף לְמַלֵּא אֶת מַחְסוֹרֵי תַלְמִידֵי הַחֲכָמִים בַּיְשִׁיבוֹת הַגְּדוֹלוֹת אֲשֶׁר בְּבָבֶל, בְּמִצְרַיִם וּבְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל; גַּם לְכָל הַהוֹגִים בְּחָכְמָה פָּתַח אֶת יָדוֹ הַנְּדִיבָה וַיְהִי לָהֶם לִמְקוֹר חַיִּים; הוּא מִלֵּא אֶת יְדֵי סוֹפְרִים לִכְתֹּב סִפְרֵי תוֹרָה, נְבִיאִים וּכְתוּבִים, סִפְרֵי הַמִּשְׁנָה וְהַתַּלְמוּד (כִּי הַדְּפוּס טֶרֶם הָיָה בַּיָּמִים הָהֵם, וְכָל הַסְּפָרִים הָיוּ נִכְתָּבִים בִּידֵי סוֹפְרִים מֻמְחִים, וְעַל כֵּן הָיָה מְחִיר הַסְּפָרִים רַב בַּיָּמִים הָהֵם) וַיְשַׁלֵּם לָהֶם שָׂכָר רַב כְּיַד שַׁלִּיט רָם וּנְדִיב לֵב כָּמוֹהוּ; וְאֶת הַסְּפָרִים הָהֵם נָתַן בְּמַתָּנָה לְכָל הַתַּלְמִידִים הָעֲנִיִּים, שֶׁאֵין יָדָם מַשֶּׂגֶת לִקְנוֹתָם.

(עוֹד יָבוֹא).

יִגְאָל הַכַּרְמְלִי.

מַסָּעוֹת בָּאֲוִיר.

(הַמְשֵׁךְ).

עוֹדָם מְדַבְּרִים וְהָאֲנָשִׁים הַנִּכְבָּדִים אֲשֶׁר בַּמָּקוֹם הַהוּא יָצְאוּ לְבָרֵךְ אֶת שַׂרְל וְרֵעֵהוּ, וְכֹהֵן בֵּית הַתְּפִלָּה בְּרֹאשָׁם. רֹאשׁ הַמְדַבְּרִים הָרוֹזֶן הַשַּׁרְטְרִי נִגַּשׁ אֶל שַׂרְל וַיֹּאמֶר לוֹ: הִגְדַּלְתָּ, אֲדֹנִי, לַעֲשׂוֹת! וַיַּעֲנֵהוּ שַׂרְל לֵאמֹר: לֹא בְזֹאת אֶתְפָּאֵר! אֲנַסֶּה עוֹד הַפַּעַם לַעֲלוֹת וְהִגְבַּהְתִּי לָעוּף הַרְבֵּה יֶתֶר מֵאֲשֶׁר עַפְתִּי עַד עָתָּה!

— הַאָמְנָם תַּעֲשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ? — שָׁאַל הָרוֹזֵן מִשְׁתּוֹמֵם מְאֹד.

—עוֹד מְעַט וְרָאָה אֲדֹנִי, כִּי אֵינֶנִּי מִתְהַלֵּל בַּשָּׁקֶר,— וְעַתָּה יִתְפָּאֵר נָא עָלַי לְמָתַי אֵרֵד אָרְצָה?

— בַּעֲבֹר חֲצִי שָׁעָה! — עָנָה הָרוֹזֵן.

„יְהִי כִדְבָרֶיךָ! —עָנָה שַׂרְל: — בַּעֲבֹר חֲצִי שָׁעָה אָשׁוּב אֵלֶיךָ.

וַיֵּצֵא רָבֶּרְט מֵהַסִּירָה, וְשַׂרְל עָלָה אֵלֶיהָ, וַיֹּאמֶר אֶל הָאִכָּרִים הַמַּחֲזִיקִים בְּחַבְלֵי הַכַּדּוּר לֵאמֹר: הַרְפּוּ מֵהֶם! וְכַאֲשֶׁר הֶרְפּוּ מֵהַכַּדּוּר, הֵסִיר שַׂרְל כּוֹבָעוֹ וַיִּקֹּד לָרוֹזֶן

ויאמר: היה שלום! וירום הכדור מעל הארץ, וכעבר עשרת רגעים עלה ברום שלשת אלפים רגל.

ויהי כבוא שרל אל המקום אשר שם מפזר האויר ומפרד מאד, וירא והנה מתפרץ יסוד המימי לצאת מן הכדור, ויפתח לאט את המגופה, ויהי נזהר מאד במעשהו, כי ירא פן יבקע הכדור אשר הלך הלוך והתנפח מרגע לרגע. וישב שרל בסירה בתוך. כי אמר: אל יכבד המקום האחד מהמקום השני: בידו השמאלית אחז את השעון ובידו הימנית – גליון ניר והחבל הקשור במגופה.

„בכליון עינים חכיתי לראות מה־יהיה אחרית הכדור, אשר לא חדל גם רגע להתנפח, וילך הלוך וגדל הלוך ועבה עד – כי היה בעיני ככדור, אשר ימלאהו בלי הרף יסוד המימי... מרגע לרגע פתחתי את המגופה, והאד אשר יצא ממנה השמיע קול שרקה, ובעברו על־פני ויחם לי.

„פתאום נגעה בי קרה נוראה מאד, עד כי בכבדות הניעותי את־אצבעות ידי, אשר החזיקו בעט. אז החלותי לשום לב אל כל הנעשה בי וארא, כי אין דבר אשר ירגיזני, בלתי אם הקרה ההולכת הלוך וגדול הלוך וגבור.

„נדמה לי ברגעים האלה, כי כדורי תלוי באויר בלי כל תנועה... קמתי על רגלי ואעמד בתוך הסירה ואביט החוצה, והנה מראה נפלא, מראה גדול ונורא לנגד עיני. לאנשים, אשר עזבתים עומדים בשדה, כבר באה השמש, והחשך כסה את הארץ, אולם לי העף ברום שמים, זרחה עוד מלכת השמים ותאר לי לבדי מרחקים אין קץ. ברגע הזה הייתי אנכי היצור האחד והמיחד המואר בקרני השמש היפות; אולם לא ארכו הרגעים ותבא גם לי השמש, ויהי לילה, ובכן ראיתי ביום ההוא שקיעת השמש פעמים!

„איפה אקח עט סופר מהיר לתאר את כל אשר הרגשתי, בראותי את העננים הקלים הצפים באויר לאור הירח, הזורע עליהם אור כהה נחמד למראה עד־מאד. נהדר היה המראה הזה ונפלא וימלא את־כל חדרי לבי ענג ושלוה נעימה, אשר לא יביעם איש באמר ודברים.



נדמה לי, כי צף אנכי בים הגדול – ים האויר – אשר קצה אין לו וגבול אין לו, ועובר בין אלפי עולמות מלאים סתרים ותעלמות ורזים אין קץ... ועודני מתענג למראה עיני ונפשי מלאה ענג נפלא, וארגיש פתאם כאב עז באזני. ואמר בלבי: אין זאת כי האויר המפרד, אשר אנכי שואף במקום הזה, והקר הסבו לי את המכאוב, ואמהר ואשים את־כובעי על ראשי; אולם הכאב לא חדל עד אשר החל הכדור לרדת מטה מטה.

כעבור חצי שעה ירד שרל ארצה בשלום, ויתרחק מהשדה ההוא כחצי מיל. המון אנשים רב קדמו את פניו בתרועה. המשוררים הקדישו לו את שיריהם וחכמי האקדמיה התפארו בו ויאמרו לצור גם את צורתו על המטבעות, אשר אמרו לצקת לזכר המצאת האחים מונגולפיה; אולם החכם שרל זה העני והצנוע בכל דרכיו, לא הסכים להצעת חכמי האקדימיה, באמרו: האחים מונגולפיה המציאו את הכדור המעופף הראשון ולהם לבדם נאה הכבוד הגדול הזה!

(עוד יבא).

י. ב. לבנר.

קלונימוס זאב ויסוצקי

ביום הרביעי, אחד עשר יום לחדש סיון, מת במוסקבה הנדיב העברי קלונימוס זאב ויסוצקי. המנוח היה אחד מגדולי עשירי היהודים ברוסיה, אך כרב לעשרו כן רבו נדבותיו לכל דבר טוב ומועיל לבני עמו, אשר אהב בכל לב ובכל נפש. לחברות של צדקה וחסד אשר בערים רבות, וביחוד לבתי ה„תלמוד־תורה" ובתי הספר העברים, היה שולח סכומים גדולים מדי שנה בשנה, ולרבים מהם יסד קרן קימת שפרותיה נתונים להם בכל שנה. זה לא כבר נדב ששים אלף רבל להקים בית־ספר למלאכה בעיר ביליסטוק. כאהבת המנוח את עמו כן אהב את ארצו ואת שפתו. על כן נסע בשנת תרמ"ה לארץ ישראל וימטר שם גשמי נדבות על כל בתי החסד ביפו ובירושלים; וביחוד פתח את ידו הנדיבה לבית הספר העברי לנערים ביפו ויקצב לו ארבעת אלפים פרנק לשנה ועל הסכום הזה הוסיף עוד נדבות רבות. בעד המעשה הטוב הזה, אשר עשה לתחית שפתנו בפי הילדים העברים ביפו תלו את תמונתו בבית הספר ההוא ומדי שנה בשנה חגגו בבית הספר לנערים ביפו את יום הולדת הנדיב ברב פאר והדר. התלמידים היו שרים שיר שחבר המשורר מנחם דוליצקי לכבוד הנדיב, ובסוף החגיגה היו מחלקים תשורות יפות לתלמידים המצינים. ככה היו נוהגים שם עד אשר נמסר בית הספר לחברת „כל ישראל חברים" שבפריז. ומאז חדלה השפה העברית להיות מדברת בבית הספר והנדיב ההוא פסק לתת לו את תמיכתו הגדולה.

הנדיב המנוח יסד בכספו את הירחון „השלח" והניח גם סך עשרת אלפים רבל, שיהיה למשמרת במשך שנים רבות מאד עד אשר יעלה לסכום גדול מאד כדי לכונן אוניברסיטה עברית בירושלים.

המנוח נולד בעיר זגר הישנה (פלך קובנה) בשנת תקפ"ד. הוריו לא היו עשירים ויחיו תמיד בדחקות. הילד חנך כמנהג הימים ההם בחדרים ובישיבות, גם את השפה העברית למד בנעוריו ויהי אחד ה„מליצים" בעירו. כאשר מלאו לו שמונה עשרה שנה נשא לו אשה. שלש שנים אכל מזונות על שלחן חותנו ועסק בתורה; אחרי כן הלך לישיבת ולוזין הגדולה וילמד שם. כעבר שנים אחדות התישב בעיר מולדתו ויחל לעסק במסחר התבואה. והממשלה הודיעה אז כי היא נותנת אחזות אדמה חנם ליהודים החפצים לעבד את האדמה; אז ערך המנוח עם עוד אנשים אחדים מכתב בקשה אל הממשלה ויבקש לתת גם לו אחזה לעבדה. בשנת תר"ח בא הוא הוא ורעיו אל המושבה אשר נתנה להם על יד העיר דינבורג (עתה קוראים לה דוינסק) ויקראו לאחזה בשם „דבנה".

„האדמה — מספר המנוח בזכרונותיו — היתה ארץ מלחה, ובכל זאת לא אמרנו נואש ונחזק איש את רעהו. גם אנכי עבדתי. את סוסי הקטן קשרתי אל המחרשה — — — כל היום חרשתי את האדמה". — — — אך לסוף עזב המנוח את המושבה ואת עבודת האדמה וישב לעיר מולדתו. שם התחיל שנית לעסק במסחר התבואה. בשנת תרי"ד ישב זמן מה בקובנה ולמד בבית מדרשו של הגאון הצדיק רבי ישראל סלנטר. בשנת תרי"ח התישב במוסקבה ושם הצליח בעסקיו מאד ועשרו הלך הלוך וגדול עד היותו לאחד מעשירי היהודים ברוסיה.

המנוח עסק הרבה בישוב ארצנו הקדושה, בהיותו אחד מחובבי ציון הראשונים, ולבו היה מלא אהבה וחמלה לאחיו בני עמו; לפעמים כתב המנוח גם מאמרים בעתונים והציע הצעות איך להיטיב את מצב בני עמו, ואת אשר הציע בעטו השתדל להוציא אל הפועל בכספו. המנוח כתב גם את רשימות מסעו לארץ ישראל בשנת תרמ"ה והרשימות ההן נדפסו בספר השנתי „האסיף" לשנות תרמ"ט־תר"נ.

כבן שמונים היה הנדיב המנוח במותו. יהי זכרו לברכה.

חדשות.

טיול לילדים. — מנהלי התלמוד תורה בעיר המל ערכו בימים האלה טיול לילדים מחוץ לעיר. שם חלקו לילדי העניים בגדים חדשים. הילדים השתעשעו שעות אחדות באחד הגנים ויתענגו מאד על האויר הצח ועל החפש הנעים. שם נערכה גם

הַגְּרֹלָה וְכָל יֶלֶד זָכָה בְּסֵפֶר לִקְרִיאָה. לְעֵת עֶרֶב נָתְנוּ מַמְתַּקִּים לַיְלָדִים וְאָז שָׁבוּ מְאֻשָּׁרִים בִּמְסִלַּת הַבַּרְזֶל הָעִירָה. הַטִּיּוּל עָשָׂה רוֹשֶׁם נָעִים מְאֹד עַל הַיְלָדִים.

שְׂרֵפָה גְּדוֹלָה.— בְּעִיר מֶלְנִיצָה הַקְּטַנָּה הָיְתָה שְׂרֵפָה גְּדוֹלָה וְנִשְׂרְפוּ תִּשְׁעִים בָּתִּים מִלְּבַד חֲנֻיּוֹת. בָּתֵּי מִסְחָר וּבָתֵּי הַמִּדְרָשׁ שֶׁבָּעִיר וְגַם שָׁלֹשׁ נָשִׁים נִשְׂרְפוּ וְעַצְמוֹתֵיהֶן נִמְצְאוּ אַחֲרֵי כֵן בֵּין גַּלֵּי הָאֵפֶר. הָאֻמְלָלוֹת הָאֵלֶּה נִמְלְטוּ מִן הָאֵשׁ הַנּוֹרָאָה אֲשֶׁר בָּעֲרָה בְּבָתֵּיהֶן אֶל אַחַד הַבָּתִּים הָרְחוֹקִים וַתִּתְחַבֶּאנָה שָׁם וְשָׁם מָצְאוּ אֶת קִצָּן. מֵאָה וּשְׁמֹנִים מִשְׁפָּחוֹת נִשְׁאֲרוּ בְּעֵירֹם וּבְחֹסֶר כֹּל. („הַצְּפִירָה").

הַתַּעֲרוּכָה הַגְּדוֹלָה בְּסֶנְט־לוּאִיס.— זֶה לֹא כְּבָר נִפְתְּחָה הַתַּעֲרוּכָה הַגְּדוֹלָה לְכָל עַמֵּי הַתֵּבֵל בְּסֶנְט־לוּאִיס. אֲשֶׁר בְּאַמֶרִיקָה הַצְּפוֹנִית. פְּתִיחַת הַתַּעֲרוּכָה הָיְתָה צְרִיכָה לִהְיוֹת עַל יְדֵי נְשִׂיא אַרְצוֹת הַבְּרִית בְּאַמֶרִיקָה הָאָדוֹן רוּזְבֶלְט בְּסֶנְט־לוּאִיס, אַךְ יַעַן שֶׁלֹּא יָכֹל הַנָּשִׂיא מֵאֵיזוֹ סִבָּה לַעֲזֹב אֶת וַשִׁינְגְּטוֹן — חִבְּרוּ אֶת שַׁעֲרֵי הַתַּעֲרוּכָה בִּמְכוֹנָה אֶלֶקְטְרִית אֶל הַבַּיִת הַלָּבָן (בֵּית הַמְחוֹקְקִים) שֶׁבְּוַשִׁינְגְּטוֹן וְהַנָּשִׂיא לָחַץ שָׁם כַּפְתּוֹר אֶחָד, וּכְרֶגַע נִפְתְּחוּ שַׁעֲרֵי הַתַּעֲרוּכָה לִפְנֵי הָאוֹרְחִים, וְהַמְּכוֹנוֹת הֵחֵלּוּ לְהִתְנוֹעֵעַ. בַּתַּעֲרוּכָה זוּ לוֹקְחִים חֵלֶק כָּל עַמֵּי הַתֵּבֵל, גַּם לְאֶרֶץ סִין (חִינָה) וְלְיַפּוֹנְיָה יֵשׁ בָּהּ מַחְלָקוֹת מְיֻחָדוֹת, שֶׁבָּהֶן הֻצְּגוּ כָּל תּוֹצְאוֹת הָאֲרָצוֹת הָאֵלֶּה וְכָל תַּעֲשִׂיּוֹתֵיהֶן, לֵאמֹר מַעֲשֵׂי בָּתֵּי הַפַּבְּרִיקָאוֹת הַנִּמְצָאוֹת בָּהֶן. אַךְ רוּסְיָה לְבַדָּהּ מָשְׁכָה יָדָהּ מֵהִשְׁתַּתֵּף בַּתַּעֲרוּכָה הַזֹּאת מִטְּרְדָתָהּ בַּמִּלְחָמָה הַגְּדוֹלָה עִם יַפּוֹנְיָה.

בְּיוֹם הָעֶשְׂרִים לַחֹדֶשׁ מַי נִפְתְּחָה שָׁם יְשִׁיבַת סוֹפְרֵי הָעִתּוֹנִים מִכָּל אַרְצוֹת הַתֵּבֵל. בְּרֹאשׁ הָאֲסֵפָה יָשַׁב הַמִּינִיסְטֶר לָעִנְיָנִים הַחִיצוֹנִים הַשַּׂר הֵי, אֲשֶׁר קִדֵּם בִּבְרָכָה אֶת פְּנֵי הַנֶּאֱסָפִים בִּנְאוּם יָפֶה וַיְדַבֵּר עַל הַשְׁפָּעָתָם הַגְּדוֹלָה שֶׁל הָעִתּוֹנִים עַל הַנְהָגַת הַמְּדִינוֹת.

מ כ ת ב י ם.

למערכת ה„עולם קטן"!

זה כחצי שנה, שאנחנו יסדנו בעירנו אנודה בשם „דוברי־עברית". באגדה הזאת ככר נרשמים כשבעים נערים מבן עשר שנים ומעלה. עתה יסדנו גם ביבליותיקה עברית. הביבליותיקה פתוחה מדי יום ביומו כארבע שעות. אנחנו מתאספים שם, מדברים רק בשפתנו הקדושה וקוראים ספורים עבריים. חתמנו גם על ה„עולם קטן" ועל „הנעורים" ועוד על עתונים אחרים וניעץ את כל קוראי ה„עולם קטן" לעשות כמעשינו.

בשם חברי הביבליותיקה

ברגשי כבוד ובברכת ציון

זיטומיר פלך וואהלין — ישעיהו אברך.

לאחינו קוראי ה„עולם קטן".

זה כשני שבועות אשר יסדנו אנודה בשם דוברי עברית. באנודה הזאת נמצאים שבעה עשר נערים; כל נער נתן חמש עשרה אגורות ובכסף הזה חתמנו על ה„עולם קטן" וקנינו עוד ספרים למקרא, אך הספרים האלה מעטים עוד לנו, לכן נותן כל נער עוד אגורה אחת בשבוע ואת הכסף הזה אנחנו נותנים להביבליותיקה של הציונים הגדולים בעירנו והם נותנים לנו ספרים למקרא. אנחנו מתאספים בכל שבת לבית אחד מחברינו ושם אנחנו קוראים ומדברים רק בשפת עבר, וכל נער המדבר זרגונית משלם אגורה אחת קנס. גם בהפגשנו בשוק אנחנו מדברים בשפת עבר.

ברגשי כבוד

נחום רחמן — יהודה ליב שמיין

אליעזר גלומן — דוב מרגילן.

מלין.

לחברי הקטנים קוראי ה„עולם קטן"!

הנני להודיעכם כי גם בעירנו דקטנה יש נערים הלומדים עברית, אני לומד עתה את בית הספר לשכה השלישית למר מב. שניידר וזה רבע שנה כאשר חתם מורי בעדי על העתון המצויר „עולם קטן" וספוריו מענינים אותי מאד. גם עברתי על חלק הראשון „מתולדות עם ישראל" למר רבינוביץ. לדאבון לבי אין בעירנו אגודת „דוברי עברית" להחיות את שפתנו הקדושה בפינו, על כן אני מבקש את חברי הקטנים כי יעשו עמדי חסד ויכתבו לי מכתבים בשפת עבר, והנני נכון להשיב תיכף. בזאת תהיה לנו תועלת גדולה כי נשתלם בידיעת שפתנו הקדושה.

ברגשי כבוד

אהרן נוביצקי, בן עשר שנים.

בְּרֶזְנָה פלך טשרנינוב



המו"ל: הוצאת „תושיה" בורשה.
העורכים: א. ל. בן־אביגדור וש. ל. גרדון.
כתבת ה„עולם הקטן", „הפדגוג", ו„הנעורים":
Издательство „Т у ш і я", Отдѣленіе „Оламъ Катанъ", Варшава.
Verlag „Tuschijah", Abtheilung „Olam Katan", Warschau.

יצא לאור במהדורה שניה

תולדות עם ישראל

מראשית ימיו עד היום הזה

ערוך למען נערי בני ישראל על ידי

אלכסנדר זיסקינד רבינוביץ.

עם שאלות לתלמידים, לוח הזמנים ורשימת שמות האנשים והמקומות עפ״י סדר א״ב בסוף כל חלק ועם מלון עברי־רוסי־אשכנזי לכל הספר בסופו.

חלק ראשון. מראשית ימי העם עד חרבן בית שני.

ספר ראשון: מראשית ימי העם עד גלות בבל. תכן: א] דבר אל הקוראים. ב] מראשית ימי העם עד שמואל הנביא. ג] מלוכת שאול. ד] מלוכת דוד. ה] מלוכת שלמה. ו] רחבעם־ירבעם. ז] אחרית ממלכת אפרים. ח] ממלכת יהודה. ט] ירמיהו וחרבן ירושלים. י] גלות בבל.

ספר שני: מן העליה מבבל עד עמוד ממלכת יהודה ברשות עצמה. תכן: א] העליה מבבל. ב] עזרא הסופר. ג] נחמיה. ד] כנסת הגדולה. ה] אלכסנדר מוקדון. ו] בית תלמי. ז] תחת ממשלת מלכי סוריה. ח] החשמונאים. ט] יונתן ושמעון. י] היהודים במצרים.

ספר שלישי: מזמן יוחנן הורקנוס עד חרבן בית שני. תכן: א] יוחנן הורקנוס. ב] אלכסנדר ינאי ושלומית אלכסנדרה. ג] האחים הורקנוס ואריסתבול. ד] הורדוס ואנטיגנוס. ה] מלכות הורדוס. ו] הלל ושמאי. ז] ארכילס. היהודים בארצות אחרות. ח] אגריפס הראשון. ט] אגריפס השני והמרד. י] אחרית המרד. חרבן ירושלים. יא] התורה והסופר.

חלק שני. מחרבן הבית השני עד מות הרמב״ם.

ספר רביעי: מחרבן הבית השני עד חתימת התלמוד. תכן: א] רבי יוחנן בן זכאי. ב] רבן גמליאל דיבנה. ג] מרד בר־כוכבא. ד] הדור השני לתנאים. ה] הדור האחרון לתנאים. ו] הדור הראשון לאמוראים. ז] אמוראי בבל. ח] האגדה. ט] בראשית ממשלת הנוצרית.

ספר חמישי: זמן רבנן סבוראי והגאונים. תכן: א] ימי רבנן סבוראי. ב] היהודים בערב. ג] הגאונים וראשי הגולה. ד] הפיטנים—האנוסים בספרד. ה] הנסתרות ומשיחי השקר. ו] התנגדות הקראים. ז] המבארים הטבעיים והמקבלים. ח] רב סעדיה גאון. ט] ממלכת הכוזרים. י] היהודים בצרפת ואשכנז.

ספר ששי: מזמן רבי חסדאי אבן שפרוט עד מות הרמב״ם. תכן: א] רבי חסדאי אבן שפרוט. ב] ריבות המדקדקים והרבנים. ג] רבי שמואל הנגיד ודורו. ד] רבי יוסף הנגיד. ה] הרי״ף ורש״י. ו] רבי יהודה הלוי. ז] רבי אברהם אבן עזרא. ח] הרמב״ם, מתנגדיו ומעריציו. ט] היד־החזקה. י] דרכי הרמב״ם ומרותיו.

חלק שלישי. מימי מסעי הצלב, עד זמן התעוררות התנועה הציונית החדשה.

ספר שביעי: מימי מסעי הצלב עד יציאת היהודים מאנגליה. תכן: א] מסעי הצלב — בעלי התוספות. ב] עלילות הדם—הר״י הזקן. ג] בצרפת הדרומית ובאיטליה. ד] היהודים בבבל (עיריק) ה] ממשלת רומא הקתולית. ו] הריב בין שונאי הפילוסופיה ואוהביה. ז] וכוח הרמב״ן עם המומר פבלו. ח] בדור הרשב״א. ט] הרא״ש.

ספר שמיני: מימי רבי מאיר מרוטנבורג עד גלות היהודים מספרד ופורטוגל. תכן: א] היהודים באשכנז. ב] המגפה השחורה. ג] המצב הרוחני של יהודי אשכנז. ד] היהודים באיטליה ובצרפת. ה] היהודים בספרד. ו] צמיחת הקבלה. ז] בני הרא״ש ותלמידיהם. ח] הבוגדים והוכוחים. ט] איזבלה ופרדיננד. י] גלות ספרד.

ספר תשיעי: מאחרי הגרוש בספרד עד צמיחת החסידות. תכן: א] גולי ספרד בארצות תוגרמה. ב] דוד הראובני ושלמה מולכו. ג] יואן ריכלין. ד] תקוני לותר. ה] אוריאל אקוסטה וברוך שפינו. ו] היהודים בפולין. ז] גזרת ת״ח. ח] שבתי צבי וכתתו. ט] ההויה בפולין. י] רבי משה חיים לוצאטו. יא] החסידות.

ספר עשירי: מתקופת מנדלזון עד זמן התעוררות התנועה הציונית החדשה. תכן: א] הפלוסוף מנדלזון. ב] ההשכלה וקרבת העמים. ג] שלמה מימון. ד] השכלת היהודים באוסטריה. ה] שמואל דוד לוצטו. ו] מתקני הדת. ז] משה לצרוס ורות אשתו. ח] פרדיננד לסל וברתולד אוערבך. ט] השרים כרמיה, מונטיפיורי, וברון די הירש. י] חלוצי ההשכלה ברוסיה. יא] הלאומיות בעמים ובישראל. יב] חבת ציון.

מחיר חלק ראשון 50 ק׳, מכור־ 65 ק׳ בלי משלח.

מחיר חלק שני 55 ק׳, מכ׳ 70 ק׳, בלי משלוח.

מחיר חלק שלישי 95 ק׳, מכ׳ 1.10 רובל ק׳ בלי משלוח.

האדריסה:

Verlag „Tuschijah“, Warschau | Издательство „ТУШІЯ,“ Варшава.

בע״פ: נובוליפקי 7 מעון 9.



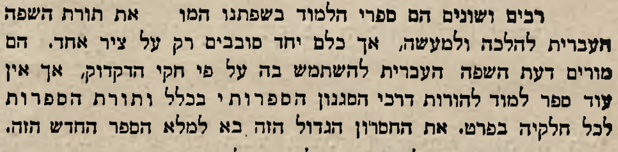
הוצאת „תושיה״.

תורת הספרות

ספר מורה תורת הסגנון העברי בכלל וכל חלקי הספרות חשונים בפרט עם דוגמאות רבות בפרוזה ובשיר, נבחרות מכל חלקי ספרותנו, מתקופת כתבי הקדש עד ימינו אלה.

מאת **ש. ל. גרדון.**

מהדורא שניה.



רבים ושונים הם ספרי הלמוד בשפתנו המו את תורת השפה העברית להלכה ולמעשה, אך כלם יחד סובבים רק על ציר אחד. הם מורים דעת השפה העברית להשתמש בה על פי חקי הדקדוק, אך אין עוד ספר למוד להורות דרכי הסגנון הספרותי בכלל ותורת הספרות לכל חלקיה בפרט. את החסרון הגדול הזה בא למלא הספר החדש הזה.

הספר הזה מכיל תורה שלמה של הספרות במובנה היותר רחב: הוא מורה תורת הסגנון הספרותי, הפרוזי והשירי, לכל חקותיו, ואת תורת הספרות בעצמה לכל חלקיה השונים. ואולם לא חוקים ודינים יבשים מביא הספר הזה להוגים בו, כי מלא הוא דוגמאות קטנות וגדולות (הכל לפי הענין) ממבחר ספרותנו העתיקה והחדשה, עד אשר מלבד ערכו הלמודי הגדול יש לו גם ערך גדול בתור חריסטומטיה המכילה בתוכה את מבחר עניני ספרותנו בכל מקצעותיה השונים.

הספר הזה מכיל בקרבו שלשה חלקים ומבוא: א) תורת הסגנון; ב) תורת הפרוזה; ג) תורת השירה.

וזהו תכן עניניו בקצור:-

המבוא הוא בן שנים עשר פרק: 1) הטבע והאמנות; 2) האמנות נחלקת לשתים; 3) האמנות היפה וסעיפיה; 4) תורת הספרות; 5) המלים; 6) חבור מלים, משפט; 7) המשפט; 8) חלקי המשפט; 9) המשפטים; 10) משפט ראשי, צדדי ומרכב; 11) המאמר (Periode); 12) המאמרים.

חלק ראשון: תורת הסגנון: 1) הסגנון בכלל; 2) הסגנון הפרוזי; 3) הסגנון השירי: א) הצלצול, ב) מבנה המשפטים, ג) החמר.— בפרקים האלה מובאים דוגמאות רבות מספרותנו השירית העתיקה והחדשה.— 4) החבדל שבין הסגנון הפרוזי לסגנון השירי. אחר כן באה שורה ארכה של דוגמאות נבחרות לסגנון הפרוזי, ואלה הן: א) סגנון המשנה: הבאת בכורים, שמחת בית השואבה; ב) סגנון המדרש: מפתיחתא דאיכה רבתי; ג) סגנון תשובות הגאונים: מרב עמרם גאון ומרב האי גאון; ד) סגנון הרמב״ם: מספר המדע; ה) רבי יהודה אלחריזי; ו) רבי עמנואל הרומי; ז) רבי ידעיה הפניני; ח) שלמה פפנהיים; ט) יצחק ארטר; י) מרדכי אהרן גינזבורג; יא) אברהם מפו; יב) קלמן שולמן; יג) פרץ סמולנסקין; יד) משה ליב לילינבלום; טו) א. בן-יהודה; טז) מ. פינס; יז) זאב יעב״ץ; יח) דוד ילין; יט) יהודה גרזובסקי; כ) מנדלי מוכר ספרים; כא) „אחד העם״; כב) בן-אביגדור; כג) י. ל. פרץ; כד) דוד פרישמן; כה) ראובן בריינין.

חלק שני: תורת הפרוזה: 1) הפרוזה; 2) חלקי הפרוזה; 3) הפרשה (Beschreibung); 4) חלקי הפרשה עם דוגמאות: האריה, המים (גרזובסקי), אשד המים באמטרה (פרישמן). 5) כתבי מסע; דוגמא: בקרים, מאת בנימין מנדלשטם; הגאון מוילנה (כרקטריסתיקה), מאת ר. בריינין; 6) הספור; 7) חלקי הספור; דוגמאות: ערב פסח במושבה— זאב יעבץ, חרבן ירושלים—א. ז. רבינוביץ; 8) המאמר *(Разсужденіе)*, דוגמא ממאמרי אחד העם; 9) הבקרת; דוגמא: סמולנסקין בתור מספר— ר. בריינין; 10) המכתב, סגנון המכתב עם דוגמאות ממכתבי דוליצקי, המשורר מנה והמשורר י. ל. גרדון.

חלק שלישי: תורת השירה: 1) משקלי השירים בכתבי הקדש עם דוגמאות; 2) משקלי השירה למשוררי ימי הבינים. אחר הפרק הזה באו דוגמאות ממבחר משוררי התקופה ההיא: א) רבי דונש בן לברט; ב) רב האי גאון; ג) רב שמואל הנגיד; ד) שלמה בן גבירול; ה) רבי משה בן עזרא; ו) רבי יהודה הלוי; ז) רבי אברהם בן עזרא; ח) רבי יהודה אלחריזי; ט) עמנואל הרומי. 3) המשקלים החדשים (עם דוגמאות רבות). 4) השירה; 5) השירה המעוררת ותלקיה; 6) שירי הגיון; 7) חלקי שירת ההגיון: א) שירי הקדש עם דוגמאות מטובי הפיוטים והפזמונים של משוררי ספרד ואשכנז; ב) שירי חול עם דוגמאות מטובי שירי משוררינו החדשים: ביליק, טשרניחובסקי ועוד. 8) שירת העלילה א) התכן; ב) התכנית; ג) הסגנון; 9) חלקי שירת העלילה: א) האפוס (עם דוגמאות); ב) שיר רומני, רומן; ג) אידיליה עם דוגמאות של רמ״ח לוצטו ועוד; ד) האגדה, עם דוגמאות של ק. שפירה, ז. יעב״ץ; ה) בלדה, עם דוגמא של טשרניחובסקי; 10) המחזה או הדרמה: א) התכן; ב) התכנית; ג) הסגנון; 11) חלקי הדרמה: א) מחזה תוגה; ב) מחזה שעשועים; ג) המחזה; 12) השירה התוריית: א) השירה המתארת, עם דוגמאות מאד״ם הכהן ומיכל בנו; ב) השירה הממשלת, עם דוגמאות מאת יוסף הלוי, מנה, י. ל. גרדון ועוד; ג) השירה השופטת והמוכיחה: I) האפיגרם עם דוגמאות של בר קפרא, ריה״ל, אבן עזרא ועוד; II) משלי חכמה עם דוגמאות מאת יהושע שטינברג, צבי שרשבסקי וי״ח טביוב; III) הסטירה, דוגמאות בפרוזה מאת יצחק ארטר, ובשיר מאת יל״ג ומ״ד ברנדשטטר; IV) המכתם; V) החידה (עם דוגמאות); 13) השירה המניעה עם דוגמאות מיל״ג ועוד.

מן התכן העשיר הזה אפשר לשפוט בנקל על ערכו וטובו של הספר הזה היחידי במינו בספרותנו, ועל התועלת הגדולה שהוא יכול להביא לצעירי עמנו החפצים לדעת את שפתנו ידיעה רבת ומקפת ולדעת את ספרותנו ולהבינה הבנה שלמה ועמוקה.

הספר הזה, מלבד החמר הספרותי העשיר שהוא מכיל בקרבו, יוכל להיות גם למורה דרך לצעירינו לדעת מה לבחר לקריאתם, כהזכירו בפעם בפעם את החבורים החשובים בספרותנו היפה.

הספר „תורת הספרות״ יוכל אפוא להחשב בצדק לקורס עליון שלם ומלא להשתלמות ידיעת שפתנו וספרותנו.

הספר הזה נתקבל בתור ספר למוד לתורת הספרות העברית במחלקה העליונה של ביה״ס למורים עברים של כי״ח בפרי״ז.

מהירו 1 רובל, מכורך בבד 1,15 רו״כ, מכורך הדר 1,25 רו״כ, פארטא 14 קאפ׳.

Книгоиздательство „ТУШІЯ“, Варшава. — Verlag „TUSCHIJAH“, Warschau.

Herausgeber u. Eigenthümer: Verlag „Tuschijah“. Verantwortlicher Redacteur S. M. Laser. Druck von Josef Fischer in Krakau.